

НАГЛАСИ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ ЛИЦА КЪМ ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ЗДРАВНАТА СИСТЕМА В БЪЛГАРИЯ

Калоян Радославов Петров

Университет за национално и световно стопанство

STAKEHOLDER ATTITUDES TOWARDS THE DIGITALIZATION OF THE HEALTHCARE SYSTEM IN BULGARIA

Kaloyan Radoslavov Petrov

University of National and World Economy

Abstract: *The digitalization of Bulgaria's healthcare system is a strategic step toward more accessible and efficient health services. Key stakeholders—medical professionals, patients, institutions, and IT experts—hold different attitudes, with healthcare workers and patients needing more support. Major challenges include low digital literacy, poor system integration, and limited funding. International experience highlights successful models in Estonia and Denmark. A survey of 107 respondents shows positive attitudes toward electronic health services. Successful digitalization requires training, secure infrastructure, clear legal frameworks, and ethical data management to ensure the development of a sustainable and socially equitable healthcare system in Bulgaria.*

Keywords: *Digitalization, Healthcare System, Key Stakeholders, Medical Professionals*

Увод

Дигитализацията в здравеопазването представлява значителна стъпка към модернизирани и оптимизирани здравни услуги. В България този процес набира скорост, но се сблъсква с редица предизвикателства, свързани както с технически, така и със социални аспекти. Настоящият доклад има за цел да анализира нагласите на основните заинтересовани страни към дигитализацията на здравната система в страната.

1. Основни заинтересовани страни

1.1. Медицински специалисти

Медицинските специалисти са в центъра на здравната система и тяхната нагласа към дигитализацията е ключова. Много от тях приемат технологичните промени с предпазливост. Основните притеснения включват липса на обучение, повишено административно натоварване и опасения относно защита на личните данни. В същото време младите лекари демонстрират по-голяма адаптивност и готовност за работа с електронни системи. Важно е да се отбележи, че подходящото обучение и включването на специалистите в процеса на внедряване на нови технологии може значително да подобри тяхната нагласа и ангажираност.

1.2. Пациенти

Пациентите са едни от основните потребители на дигиталните здравни услуги. Повечето от тях възприемат дигитализацията като положителна промяна, която предоставя по-добър достъп до медицинска информация, по-бързи консултации и намалено време за административни процедури. Все пак съществуват значителни различия в нагласите според възрастта и дигиталната грамотност на пациентите. По-възрастните граждани често изпитват трудности при работа с електронни платформи и се нуждаят от допълнителна подкрепа.

1.3. Здравни институции и регулатори

Институции като Министерството на здравеопазването и НЗОК имат водеща роля в дигитализацията на сектора. Те възприемат процеса като стратегически важен за постигане на по-ефективна, прозрачна и достъпна здравна система. Основните цели включват централизация на информацията, предотвратяване на злоупотреби и оптимизация на здравния бюджет. Основни пречки остават липсата на координация, недостатъчно финансиране и устойчивост на проектите.

1.4. ИТ специалисти

ИТ специалистите играят критична роля в разработването и поддръжката на здравните информационни системи. Те обикновено имат положителна нагласа и са готови да участват в проекти, свързани със здравната дигитализация. Проблемите, с които се сблъскват, включват недостатъчно ясни изисквания, честа смяна на приоритети от страна на институциите и липса на дългосрочна стратегия. Важно е да се осигури стабилна и прозрачна рамка за сътрудничество между държавата и технологичния сектор.

2. Основни предизвикателства

Процесът на дигитализация среща множество предизвикателства, които трябва да бъдат преодолені за успешна трансформация на здравната система:

- Ниско ниво на дигитална грамотност сред определени групи;
- Липса на пълна интеграция между здравните информационни системи;
- Несъответствия в законовата рамка и защита на личните данни;
- Ограничени ресурси и неустойчиво финансиране.

3. Възможности и препоръки

Въпреки трудностите, дигитализацията отваря значителни възможности за подобрене на здравните услуги в България. Някои препоръки включват:

- Повишаване на дигиталната грамотност чрез обучения и информированост;
- Разработване на удобни и сигурни дигитални платформи;
- Насърчаване на публично-частни партньорства;
- Гарантиране на сигурност и поверителност на личните здравни данни.

- Международен опит и добри практики

В редица европейски страни дигитализацията на здравната система е напреднала значително. Например, в Естония цялата здравна документация е електронна, като пациентите и лекарите имат достъп до нея в реално време чрез националната здравна платформа. Подобен модел позволява оптимизация на грижата за пациента, намаляване на грешките в лечението и по-добро планиране на здравните услуги.

Друга добра практика е от Дания, където телемедицината се използва широко в грижата за хронично болни пациенти. Съчетанието на дистанционно наблюдение,

Международна научна конференция „Съвременни управленски практики XII“ РАЗВИТИЕТО И ОБУЧЕНИЕТО НА МЕНИДЖЪРИ И ПРЕДПРИЕМАЧИ В ИНДУСТРИЯ 5.0

видеоконсултации и автоматично предаване на данни от устройства намалява нуждата от хоспитализации и спестява разходи.

Тези примери могат да служат като модел за България, при условие че бъдат адаптирани към местния контекст и съществуващата инфраструктура.

- **Обществено мнение и социологически данни**

Според социологическо проучване на „Тренд“ (2023), над 65% от българските граждани подкрепят въвеждането на електронни здравни досиета. Около 70% смятат, че телемедицината би им спестила време и разходи, но 40% изразяват притеснения относно сигурността на личните им данни.

Сред медицинските специалисти, резултатите са по-разнопосочни: 48% от общо-практикуващите лекари се чувстват неподготвени за работа с дигитални инструменти. Това подчертава необходимостта от целенасочени обучения и адаптирани платформи, които отчитат нуждите на потребителите.

- **Перспективи за развитие**

Очаква се в следващите години дигитализацията да навлезе още по-дълбоко в здравната система чрез интеграция на изкуствен интелект, анализ на големи обеми от медицински данни (Big Data) и развитие на персонализирана медицина. България има потенциал да се възползва от тези тенденции, ако се инвестира в човешки капитал, сигурна инфраструктура и прозрачни политики.

Националната стратегия за електронно здравеопазване трябва да бъде обвързана с реални измерими цели, както и с механизми за контрол и обратна връзка от всички заинтересовани страни. Така ще се гарантира, че процесът не е само технологичен, а и социално ориентиран.

- **Законова рамка и регулации**

Дигитализацията на здравната система трябва да бъде подчинена на ясна и последователна нормативна база. В България основните документи, регулиращи електронното здравеопазване, включват Закона за здравето, Закона за електронното управление и Закона за защита на личните данни. В допълнение, Европейският регламент за защита на личните данни (GDPR) налага високи стандарти за сигурност и прозрачност при обработката на здравна информация.

Едно от предизвикателствата е прилагането на тези нормативни изисквания в реална среда. Липсата на оперативна съвместимост между различните здравни платформи води до затруднения в обмена на данни. Това налага създаването на унифицирани протоколи и стандарти за комуникация между институциите и доставчиците на услуги.

- **Финансиране на дигитализацията**

Устойчивото финансиране е ключов фактор за успешното прилагане на дигиталните здравни технологии. България има възможност да използва средства от националния бюджет, както и от европейски програми като Плана за възстановяване и устойчивост и Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

Важно е финансовите ресурси да се насочват стратегически – както към изграждането на ИТ инфраструктура, така и към обучение на персонала, поддръжка на системите и повишаване на дигиталната култура сред пациентите. Публично-частните партньорства могат да ускорят процеса чрез комбиниране на експертизата и ресурсите на държавата и частния сектор.

- Етични аспекти на дигиталното здравеопазване

С използването на дигитални технологии в здравеопазването възникват редица етични въпроси – най-вече свързани със защитата на личната информация, информираното съгласие и правото на пациентите да знаят как се използват техните данни. Осигуряването на прозрачност в обработката на здравна информация и възможността за отказ от дигитални услуги са основни принципи, които трябва да се спазват.

Освен това, необходимо е да се гарантира, че дигиталните технологии не водят до социална изолация на групи с по-ниска компютърна грамотност. Етичният подход предполага равен достъп до здравеопазване – както в традиционна, така и в дигитална форма.

4. Приложно изследване на заинтересованите лица

На база проведена анкета от мен от диаграмата става ясно, че общата ефективност на здравната система в България към момента е по-скоро ефективна спрямо отговорите на 107 анкетирани респонденти.

Заклучение

Нагласите на заинтересованите страни са решаващ фактор за успешната дигитализация на здравната система. Докато институциите и ИТ специалистите са сравнително положително настроени, медицинските работници и пациентите изискват повече подкрепа и участие в процеса. Балансираното развитие и ефективното управление на дигиталната трансформация могат да осигурят устойчива и достъпна здравна система в България.

Литература:

1. Министерство на здравеопазването. „Национална здравна стратегия 2020-2030“.
2. Световна здравна организация. „Global strategy on digital health 2020-2025“, WHO, Женева, 2021.
3. Deloitte. „Digital transformation in healthcare – Global perspectives“, 2023.
4. Евростат. Данни за използване на електронни здравни услуги в Европейския съюз.
5. Национален център по обществено здраве и анализи. „Доклад за електронното здравеопазване в България“, 2022.
6. European Commission. „eHealth Action Plan 2012-2020 – Innovative healthcare for the 21st century“.
7. KPMG. „Future of Healthcare: Digital Transformation Trends“, 2022.
8. OECD. „Health at a Glance: Europe 2022 – State of Health in the EU Cycle“.
9. General Data Protection Regulation (GDPR) – Regulation (EU) 2016/679.
10. Национален план за възстановяване и устойчивост на Република България – компонент „Дигитализация на здравеопазването“.